

USES, raha saavad

Teatrite raha jagavad komisjonid

1. Riigi asutatud sihtasutusena tegutseva etendus- ja kontserdi-asutuse tegevustoetuse taotluste hindamise komisjon

Esimees **Taanuel Raudsepp** — kultuuri-ministeeriumi kunstide asekanstler

Liikmed:

- **Tarvi Sits** — kultuuriministeeriumi kanstler
- **Merju Künnapuu** — kultuuri-ministeeriumi finantsosakonna juhataja
- **Laur Kaunissaare** — kultuuri-ministeeriumi kunstide osakonna teatrinõunik
- **Steven-Hristo Evestus** — kultuuri-ministeeriumi nimetatud teatri-ekspert

2. Munitsipaalteatendusasutuse ja eraetendus- ja tegevustoetuse taotluste hindamise komisjon

Esimees **Laur Kaunissaare** — kultuuri-ministeeriumi kunstide osakonna teatrinõunik,

kultuuriministeeriumi nimetatud liige

Liikmed:

- **Hedi-Liis Toome** — Eesti Etendus-asutuste Liidu nimetatud liige
- **Harri Ausmaa** — Eesti Etendus-asutuste Liidu nimetatud liige
- **Madis Kolk** — kultuuriministeeriumi nimetatud liige
- **Heili Einasto** — Eesti Tantsu-nõukogu nimetatud liige
- **Kadi Herkül** — Eesti Teatrilidu nimetatud liige
- **Karin Allik** — Eesti Teatri Agentuuri nimetatud liige

3. Rahvusvaheliste etendus-kunstide festivalide toetuse taotluste hindamise komisjon

Esimees **Laur Kaunissaare** — kultuuri-ministeeriumi kunstide osakonna teatrinõunik, kultuuriministeeriumi nimetatud liige

Liikmed:

- **Madli Pesti** — kultuuriministeeriumi nimetatud liige
- **Kirsten Simmo** — Eesti Teatri Agentuuri nimetatud liige
- **Keiu Virro** — Eesti Teatriurijate ja -kriitikute Ühenduse nimetatud liige

Komisjoni liikmete volitused kestavad 2. novembrini 2025.

FOTO: SANDER ILVEST

head. Samas tuleb mõista, et vahendid on piiratud. Sellises olukorras peavad olema võimalikud ka teatud muutused. Kui minult küsida, mis saab sellest või teisest etendus- ja tegevustoetusest, siis mina ei saa vastata, sest see on seaduse alusel komplekteeritud komisjoni otsustada.

Komisjonid on koostatud (vt lisalugu), millal nad esimesed otsused teevad?

Mida kiiremini otsused tehakse, seda parem. Aga praegu oleme olukorras, et taotlusvoorude tähtaeg on detsembri esimestel päevadel, ja siis alustavad komisjonid tööd.

... jõuludeks saavad siis teatrid teada otsused, etendus- ja tegevustoetus?

Mis saab NO99 rahast?

Kui NO99 otsustas end sulgeda, siis riigisih- asutusena tegutsenud teatri eelarveraha jagati mitmeks, üks osa eraldati Sakala 3 teatrihoone üllalpidamiseks, osa liikus erateatrite tegevustoetuste vooru ehk läks jagamisele kõigi erateatrite vahel, kes said ministeeriumist tegevustoetust.

Ülejäänud osale korraldati aga konkurss, mille võitsid Lauri Lagle koos Ekspeditsiooniga ning Elektroni teatriühendus. Kokkulepe

sõlmiti kolmeks aastaks. «See on suur küsimuste kompleks, me tegeleme sellega, aga kuna pole lõplikku selgust, siis pole mul ka võimalik vastata,» kõlas Laur Kaunissaare kommentaar vastuseks küsimusele, mis saab edasi NO99 nn püüdnud aastatel seda raha jagatakse, sest tänava detsembris lõpeb Lauri Lagle ja Elektroni teatriühendus kokkulepe.

Kaunissaare selgitab, et kuna ministeeriumi prioriteet oli tegevustoetuste taotlusvooru ehk uus etendus- ja tegevustoetuste seadus, siis paralleelselt ei jõutud ammendavalt selle küsimusega tegeleda. «Usun, et teeme otsuse üsna pea,» lubas Kaunissaare.

Sakala 3 teatrimaja on rahvusraamatukogu remondi ajaks antud kasutada VAT Teatrile, olemas on ka kord, kes saavad neid ruume lisaks VATile kasutada ja kuidas.

peaks algama juba ju jaanuarist?! Seega Jalakal on õigus, ta ei teagi, mis saab Von Krahli teatrit, ta ei saa planeerida 2023. aasta tööd, sest ta ei tea, kas komisjon annab talle 70 plusspunkti või 69 ja ta jääb riigipoolsest toetusest ilma.

Selles on tal jah õigus. Mõistan, et selline olukord on teatritele väga keeruline.

Riigiteatrid võivad ehk kindlamalt hingata, aga kõik erateatrid, kes seni on saanud riigilt tegevustoetust, on siis täielikus pimeduses?

Formaalselt küll. Järgmistel aastatel on taotlusvoorud kindlasti varasemate tähtaegadega, loodetavasti kohe pärast aprilli, mil on saadud kokku eelmise aasta teatristatistika.

Eestis tegutseb kaks munitsipaalteatrit, Paide teater ja Tallinna Linnateater. Saan ma õigesti aru, et Linnateatri ja erateatrite rahastuse üle otsustab üks komisjon ja nad saavad raha ühest potist?

Jah, õiguslikult on see alati nii olnud. Omandivormist lähtuvalt on erateatritel ja munitsipaalteatritel ühed reeglid ning riigiga seotud sihtasutustel teised reeglid ja riigipoolse rahastamise eesmärgid.

Mitu protsenti rahastamise eelarvest jaotatakse riigiteatritele ja kui suur protsent jääb era- ja munitsipaalteatritele?

Kui jätta kõrvale remondifondi eraldused ja veel mõned detailid, siis tegevustoetustena läheb riigisih- tustele 86 protsenti ning era- ja munitsipaalteatritele 14 protsenti.

Ja selle 14 protsendi seas on ka Tallinna Linnateater?

Jah, Linnateater saab päris suure osa sellest summast.

Kuidagi ebaõiglane tundub, eriti erateatrite suhtes.

See lähtub seadusest. Kindlasti võib seda vaadata ka nii, et see on ebaõiglane Linnateatri seisukohast. Küsimus on, milline oleks õiglane olukord, selge on see, et taotlusti või hinnata ja komisjonil peab olema võimalus anda vastavalt meetodile hindadeid ja teha otsuseid.

Kui vaatame protsente, 86 ja 14, kas need on viimastel aastatel püsivad või on siin toimumas mingi muutus?

Protsendid püsivad enam-vähem samad, aga 2023. aastal kasvab nii era- ja munitsipaalteatendusasutuste kui ka riigi asutatud sihtasutuste, sh kontserdiasutuste tegevustoetuste taotlusvooru eelarve 17 protsenti.

Era- ja munitsipaalteatritel on võimalik saada 100 punkti, kui ta saab vähem kui 70, siis jääb ta rahastusest ilma. Kuidas need punktisummad kujunevad?

On seitse kriteeriumit, mis kõik tulevad seaduses välja toodud kolmest era- ja munitsipaalteatrite riigipoolse rahastamise eesmärgist. Üks on rahvuskultuuri edendamine, teiseks piirkondliku kättesaadavuse tagamine ja kolmandaks valdkondliku mitmekesisuse tagamine.

Näiteks rahvuskultuuri edendamine on jagatud kaheks kriteeriumiks, üks on kunstiline tase ja teine on algupärandi loome ehk mida värskem ja mida suurema originaalpanusega on algupärant, seda rohkem punkte saab.

Shakespeare'i «Hamlet» annab vähem punkte kui kahe sõbraga Kanutis tehtav tükk?

Selle loogika järgi annaks «Hamleti» välja toomine keskmised punktid, sest tegemist on tunnustatud maailmaklassikaga, aga ilmselt kõrgemad punktid saab selles kategoorias siis, kui tegu on uustõlkega või kui tehakse selgelt arusaadav uus töötlus.

Välisautorite näidendeid loomulikult võib teha, aga selle eest saab madalamad punktid kui eesti näidendi esmalavastamisel. Lähtutakse sellest, mida saame pidada rahvuskultuuri rohkemaks ja mida vähemaks panustamiseks, see skaala on väga lai, sest võib tellida uue teose, võib teha Kanutis kahe sõbraga, võidakse esmakordselt tuua lavale Kitzbergi seni lavastamata näidend jne.

Ehk siis kui tuua lavale Kivirähki «Aabitsa kukk», siis see on punktide mõistes vähem väärt kui tellida talt uus tekst?

Uudisteos annab jah kõrgemad punktid. Selge see, et kõik teatrid ei saa kõigis kategooriates maksimumi punkte, aga vaja ongi tekitada pinget. Loomulikult võivad need kriteeriumid mõjutada teatrite tegevusplaane, nii ongi see ka mõeldud, aga nagu üks teatrijuht arutulel tabavalt ütles, et teatrid teevad ennekoiki seda, mida nad ise kunstiliselt õigeks peavad.

Üksvahe hakkasid noored etendus- ja teatrite tegema võõrkeelseid lavastusi. Kui oluline on rahvuskultuuri edendamise kriteeriumi kategoorias keel?

Siin pole piiranguid, lavastused võivad olla eesti, inglise, vene või prantsuse keeles. Tihtilugu näiteks muusikateatris ei laulda eesti keeles.

Kunstilise taseme hindamine ongi subjektiivne, ent oma otsust peab komisjon kahtlemata põhjendama. Samas etendus- ja teatrite esindusorganisatsioonid just soovisid kunstilise taseme kategooriat.

Üks kriteerium on kunstiline tase, kuidas seda mõõdetakse?

Kunstiline tase on jagatud kaheks: senine kunstiline tase ja prognoositav tase. Kunstiline tase ongi libe nagu lutsukala ja raskesti määratletav. Meetodikas on üritatud seda sõnastada, välja on toodud teatud ajakohasus, teostuse tase ja ambitsioon ehk oleme soovinud komisjonile anda elemente, mille järgi kunstilist taset mõõta.

Kunstilise taseme hindamine ongi subjektiivne, ent oma otsust peab komisjon kahtlemata põhjendama. Samas etendus- ja teatrite esindusorganisatsioonid just soovisid kunstilise taseme kategooriat, nad rõhutasid, et see peab olema oluline kriteerium.

Peab komisjon lähtuma siin preemiast, ilmunud kriitikast?

Arutasime seda, aga jõudsime ot-

susele, et ei. Kindlasti preemiad midagi näitavad, aga kas need näitavad kunstilist taset, see on vaieldav.

Punktide arvestuses on oluline, et erateater annaks etendusi väljaspool kodusaali, oleks piirkondlikult kättesaadav või annaks etendusi Eestist väljas.

Piirkondlikus kättesaadavuses on püütud lähtuda sellest, et see skaala on teatrite puhul ülierinev, mõni mängib 15 maakonnas, mõni ei mängi väljaspool oma stationsaari peaaegu kunagi. Me ei soovi, et teatrid oma senise töökorralduse täielikult pea peale pööraks, aga soovime soodustada seda, et natukene mängitaks väljaspool oma kodumaakonda.

Rahvusvahelises tegevuses hindame, kui suur osa oma repertuaarist on välismaal mängitud viimase kahe aasta keskmisena.

Koondhinne moodustub erinevate kriteeriumide summaga, aga milline neist kõige rohkem punkte annab?

Kunstiline tase annab 30 protsenti, algupärandite loome 20 protsenti, piirkondlik kättesaadavus 20 protsenti, žanriline eristumine valdkonnas enamusest 20 protsenti ning lisa- ja välistegevuste mõju valdkonnas arengule 10 protsenti koondhindest.

Loomulikult kõik kriteeriumid mõjutavad lõpptulemust, aga meie eesmärk ongi tekitada pinget.

On kolm komisjoni, üks otsustab riigi sihtasutuste, teine era- ja munitsipaalteatendusasutuste ja kolmas festivalide rahastuse üle. Kes moodustab komisjonid ning kas neil on kattu- vaid isikuid?

Minu isikus on kattuvus ehk kultuuriministeeriumi teatrinõunik osaleb kõigi kolme töös.

Komisjonide koosseis kujuneb vastavalt seadusele ja määrusele, valdkonna katusorganisatsioonid ja institutsioonid teevad omad ettepanekud, komisjoni koosseisu kinnitab minister. Määrus kusjuures ei täpsusta, kas üks inimene võib olla nimetatud eri organisatsioonide poolt erinevatesse komisjonidesse, aga seda praegu pole tehtud.

Komisjoni töö on tasustatud, tegeleme hetkel sellega, et neid summasid tõsta, seepärast ei saa ma seda numbrit praegu öelda. Olen teadlik, et selle tööga kaasneb reaalne vastutus ja päris suur töömaht.

Milline on kattuvus kultuurkapitali etendus- ja teatrite sihtkapitali komisjoniga?

Püüame jälgida, et oleks erinevad liikmed. See on natuke otsustusvõime küsimus, liiga palju võimu väikse grupi kätte anda pole kunagi hea.

Mis juhtub, kui näiteks teatriliiit teeb ettepaneku nimetada erateatrite rahastuskomisjoni liikmeks mõne erateatri juhi, kuidas selline olukord on reguleeritud?

Kui ta on selle institutsiooni nimetatud liige, siis ta ei esinda seal ei seda organisatsiooni ega ka oma teatrit, seega otsest piirangut pole. Näiteks 2022. aasta tegevustoetuste jagamiskomisjoni kuulus sihtasutuse Vaba Lava nõukogu liige Külli Reinumägi, kes siis Vaba Lava taotlust ei hinnanud.

Uus rahastusmudel peaks erateatrite rahastamise muutma läbipaistvamaks, otsused tuleb rohkem põhjendada. Aga kas see peaks andma ka põnevama ja mitmekülgsema etendus- ja teatrite tegevuse?

Ma loodaks küll. Need asjad pole vastuolus. Siin on ju sees kriteeriumid, mis ei takista kirjutamast väga ambitsioonikaid loominguilisi plaane, mida komisjon hindab.

Teatritel tuleb argumenteeritult esitada konkreetset tööplaani, kuid lõpptulemust mõjutab siis ka selle teatri varasem töötulemus: täistööajale taandatud esitajate arv, uuslavastuste arv, etenduste hulk, väljaspool kodusaali etenduste andmine, välismaal esinemine, kunstiline tase, publiku arv.

Üldsuund on reeglite poole, aga samas neid reegleid on kujundanud ka valdkond ise.